

posúdenia možnosti nápravy páchatela má veľký význam celkový spôsob jeho života a jeho správanie pred spáchaním trestného činu, ako aj jeho postoj k spáchanému trestnému činu (Rt 23/1967). Záver súdu o možnosti nápravy páchatela musí byť vždy v plnom súlade s ochranou, ktorú súd uloženým trestom poskytuje záujmom spoločnosti, štátu a občanom pred útokmi páchatelov trestných činov a výchovným pôsobením na ostatných členov spoločnosti. Pri ukladaní trestov treba zároveň vychádzať zo spojenia a vzájomnej vyváženosti dvoch princípov, a to z princípu zákonnosti trestu a z princípu individualizácie trestu. Trest musí byť úmerný k spáchanému trestnému činu (zásada proporcionálnosti trestu). Úmernosť trestu, okrem iného, určujú aj pohnútky páchatela a možnosti jeho nápravy.

(rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 7. októbra 2014, sp. zn. 1 To 68/2014)

▣ Sudcovská individualizácia trestu ako prostriedok dosiahnutia primeranosti trestu

§ 34 ods. 4 Tr. zák.

V rámci požiadavky primeranosti trestu zohráva významnú úlohu sudcovská individualizácia trestu, ktorá prakticky umožňuje naplnenie tejto požiadavky v konkrétnych prípadoch. Individualizácia trestu je prostriedkom dosiahnutia primeranosti trestu. Druh a výmera trestu musia byť súdom v každom konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu. Medzi skutočnosťami, na ktoré by v záujme individualizácie trestu mal súd pri určovaní druhu trestu a jeho výmery prihliadať, patria napríklad spôsob spáchania činu a jeho následok, miera zavinenia, pohnútky, príťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti, osoba páchatela, pomery páchatela (majetkové, osobné, rodinné pomery, zdravotný stav páchatela a jeho rodiny) či možnosť jeho nápravy. Tak ako pri rozhodovaní o vine, aj pri rozhodovaní o treste sa vnútorné presvedčenie súdu vytvára na základe logického úsudku, na zodpovednom a starostlivom zhodnotení každej z okolností prípadu individuálne aj v ich vzájomných súvislostiach a v súhrne. Požiadavka primeranosti trestu a jeho individualizácia tak núti súd prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu, na jeho zvláštnosti, a teda bráni mechanickému postupu súdu pri rozhodovaní o treste.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 13. mája 2014, sp. zn. 4 To 7/2013)

☞ Uplatnenie zásady ukladania trestov v nadväznosti na trestný čin podplácania

§ 34 ods. 1 Tr. zák.

Podľa § 34 ods. 1 Tr. zák. trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu na to, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatela spoločnosťou. Funkciu ochrany spoločnosti plní trest tak voči páchatelovi trestného činu, voči ktorému sa prejavuje moment represie (zabránenie v páchaní trestnej činnosti) a moment individuálnej prevencie (výchova k riadnemu životu), ako aj voči ďalším občanom – potenciálnym páchatelom, voči ktorým sa prejavuje moment generálnej prevencie (výchovné pôsobenie trestu na ostatných členov spoločnosti).

Pokiaľ ide o návrhy obhajoby smerujúce k tomu, aby súd obžalovanému uložil trest odňatia slobody nespojený s jeho výkonom, je potrebné uviesť, že tieto nie sú dôvodné a trest nespojený s reálnym výkonom by nesplnil úlohu, ktorú mu ukladá zákon. Tu je potrebné konštatovať aj to, že trestné činy korupcie vykazujú vysoký stupeň typovej nebezpečnosti a každá moderná spoločnosť s nimi spája pomerne závažné následky.

Je nesporné, že korupcia, či už formou podplácania alebo prijímania úplatkov ohrozuje právny štát, demokraciu a ľudské práva, podkopáva dobrú vládu, slušnosť a sociálnu spravodlivosť, narúša hospodársku súťaž, bráni hospodárskemu rozvoju a v konečnom dôsledku ohrozuje stabilitu demokratických inštitúcií aj morálne základy spoločnosti.

Trest nespojený s jeho výkonom by bol v tomto prípade naozaj iba symbolickým a neplnil by svoju preventívno-výchovnú úlohu, najmä vo vzťahu k spoločnosti a potenciálnym ďalším páchatelom.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 21. februára 2013, sp. zn. 6 To 9/2012)

☞ Trest ako právny následok trestného činu a jeho úmernosť k spáchanému trestnému činu

§ 34 ods. 1 Tr. zák.

Všeobecne treba uviesť, že Trestný zákon vychádza zo zásady, že základným účelom a cieľom je ochrana spoločnosti pred trestnými činmi a ich páchatelmi. Zmysel existencie a prípadnej aplikácie noriem trestného práva je

predovšetkým v tom, aby sa trestné činy buď vôbec nepáchali alebo páchali v čo najmenšej miere. Ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov vrátane ochrany práv a slobôd jednotlivých občanov tak robí z trestu prostriedok sebaobrany spoločnosti pred trestnými činmi. Trest má však okrem toho pôsobiť výchovne, a to nielen na páchatela, ale aj na ostatných členov spoločnosti, pričom generálna prevencia sa má uskutočňovať prostredníctvom individuálnej prevencie. Ak sa teda páchatelovi zabráni aj v ďalšej trestnej činnosti, dáva sa tým najavo aj ostatným členom spoločnosti, ktoré správanie je nežiaduce, proti čomu je namierený Trestný zákon a takýmto spôsobom možno ovplyvňovať pozitívnu hodnotovú orientáciu občanov spoločnosti. Z hľadiska týchto úvah odvolacieho súdu možno potom dospieť k záveru, že účel trestu podľa § 34 ods. 1 Tr. zák. tvorí jednotu, lebo sa musí vzájomne dopĺňovať. Záver súdov o možnosti nápravy páchatela musí byť vždy v plnom súlade s ochranou, ktorú uloženým trestom poskytuje chráneným záujmom spoločnosti, štátu a občanom pred útokmi páchatelov trestných činov. Pri úvahách, aký druh a výmera trestu by spravodlivo zohľadňovali konanie obžalovaného, jeho zavinenie, následok, pohnútku, osobu, pomery a možnosti jeho nápravy a v neposlednom rade aj poľahčujúce a priťažujúce okolnosti, vychádzal aj odvolací súd zo zásady, že trest je právnym následkom trestného činu, a teda musí byť úmerný k spáchanému trestnému činu (zásada proporcionálnosti trestu). Trest je jedným z prostriedkov na dosiahnutie účelu Trestného zákona. Tým je určená aj jeho funkcia v tých smeroch, v ktorých má zákon pôsobiť na ochranu spoločnosti tak pred páchatelom trestného činu, voči ktorému sa prejavuje prvok represie (zabráneniu trestnej činnosti) a prvok individuálnej prevencie (výchovy k riadnemu životu – rehabilitácia), ako aj voči ďalším občanom – potenciálnym páchatelom, voči ktorým sa prejavuje prvok generálnej prevencie (výchovné pôsobenie trestu na ostatných členov spoločnosti). Trest, samozrejme, musí vyjadrovať aj morálne odsúdenie páchatela (retribúcia).

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 8. októbra 2014, sp. zn. 1 To 2/2014)

📖 Neprimeranosť trestu

§ 34 Tr. zák.

Neprimeraným trestom podľa § 321 ods. 1 písm. e) Tr. por. sa rozumie taký trest, ktorý je z pohľadu zásad ukladania trestov uvedených v § 34 a nasl. Tr. zák. čo do jeho druhu alebo výmery príliš prísny alebo príliš

mierny. Povedané inými slovami, odvolací súd môže z tohto dôvodu zrušiť výrok o treste a uložiť nový trest iba vtedy, ak je medzi uloženým trestom a trestom, ktorý by pri správnom postupe podľa uvedených zákonných ustanovení upravujúcich zásady ukladania trestov mal byť uložený, výrazný (prílišný) rozdiel.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 8. novembra 2016, sp. zn. 2 To 17/2015)

☞ Účel trestu, ktorý možno dosiahnuť iba trestom odňatia slobody

§ 49 ods. 2 Tr. zák.

Spoločnosť pred opätovným páchaním trestného činu a priestupkov obžalovanou neochránila ani hrozba trestom odňatia slobody, a ani výkon probačného dohľadu nad správaním obžalovanej v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia. Je teda evidentné, že u obžalovanej dosiaľ ukladané podmiennečné tresty odňatia slobody, teda tresty nespojené s bezprostredným odňatím slobody, ale ani peňažné sankcie a pokarhania uložené za priestupky, nemali dostatočný výchovný účinok. Za takejto situácie, už nemôže byť u obžalovanej účel trestu plnený iným druhom trestu než trestom odňatia slobody. Keďže sa obžalovaná odsudzuje za úmyselný trestný čin spáchaný v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia, výkon ukladaného trestu už nemožno podmiennečne odložiť (§ 49 ods. 2 Tr. zák.). Účelom trestu je zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu na to, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatela spoločnosťou. Peňažný trest, uložený prvostupňovým súdom v napadnutom rozsudku, uvedený účel trestu v žiadanom prípade plniť nemôže.

(rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. júna 2016, sp. zn. 10 To 12/2016)

Z odôvodnenia:

Predovšetkým treba zdôrazniť, že obžalovaná sa protiprávnej činnosti nedopustila po prvýkrát a že predmetný trestný čin, dokonca, spáchala v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia za iný trestný čin a počas výkonu probačného dohľadu nad jej správaním v skúšobnej dobe.

Ako je zrejme z vykonaných dôkazov, obžalovaná má v odpise registra trestov záznamy, ktoré všetky svedčia o jej sklonoch páchať majetkovú trestnú činnosť. Právoplatným rozsudkom jej za zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c)

Tr. zák. bol uložený trest odňatia slobody s podmieneným odkladom jeho výkonu a probačným dohľadom. V tejto súvislosti sa na ňu hľadí, akoby nebola odsúdená. Podľa ďalšieho záznamu v odpise registra trestov rozhodnutím Okresnej prokuratúry V. bolo trestné stíhanie obžalovanej pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 2 Tr. zák. skončené schválením zmiernu. Vychádzajúc nielen z odpisu registra trestov, ale aj zo spisov Okresného súdu V. a Okresného súdu B., bola obžalovaná rozsudkom Okresného súdu V. za zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 2, ods. 3 písm. c) Tr. zák., spáchaného vo viacčinnom súbahu s prečinom neoprávneného nakladania s osobnými údajmi podľa § 374 ods. 1 písm. b) Tr. zák. odsúdená na úhrnný trest odňatia slobody s probačným dohľadom, ktorého výkon jej bol podmiennečne odložený. Naposledy bola odsúdená rozsudkom Okresného súdu B. za pokračovací zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c) Tr. zák. s použitím § 39 ods. 2 písm. d) Tr. zák., pričom jej bol uložený súhrnný trest odňatia slobody s probačným dohľadom a podmieneným odkladom jeho výkonu. Okrem toho z registra priestupkov vyplýva, že sa obžalovaná dopustila aj priestupkov (aj proti majetku), za ktoré jej boli ukladané peňažné sankcie a pokarhania. Priestupky proti majetku pritom páchala aj počas doby podmieneného odsúdenia a počas výkonu probačného dohľadu. Z uvedeného je zrejmé, že spoločnosť pred opätovným páchaním trestného činu a priestupkov obžalovanou neochránila ani hrozba trestom odňatia slobody a ani výkon probačného dohľadu nad správaním obžalovanej v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia. Je teda evidentné, že u obžalovanej dosiaľ ukladané podmiennečné tresty odňatia slobody, teda tresty nespojené s bezprostredným odňatím slobody, ale ani peňažné sankcie a pokarhania uložené za priestupky, nemali dostatočný výchovný účinok. Za takejto situácie, podľa názoru krajského súdu, už nemôže byť u obžalovanej účel trestu plnený iným druhom trestu, než trestom odňatia slobody. Keďže sa obžalovaná odsudzuje za úmyselný trestný čin spáchaný v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, výkon ukladaného trestu už nie je možné podmiennečne odložiť (§ 49 ods. 2 Tr. zák.). Preto krajský súd na podklade odvolania prokurátora podaného v neprospech obžalovanej zrušil výrok o treste napadnutého rozsudku a vo veci sám rozhodol.

📄 **Schválenie navrhovaného trestu súdom podľa § 39 ods. 4 Tr. zák. a aplikácia ustanovenia § 38 ods. 8 veta za bodkočiarkou Tr. zák.**

§ 39 ods. 4, § 38 ods. 8 Tr. zák.

V celom ustanovení § 39 Tr. zák. sú upravené výlučne podmienky na imoriadne zníženie trestu pod jeho dolnú hranicu a špeciálne v § 39 ods. 4

Tr. zák. je upravené obmedzenie, v rámci ktorého súd v špeciálnom spôsobe konania predstavujúcom konanie o dohode o uznaní viny a prijatí trestu môže páchatelovi znížiť trest odňatia slobody pod dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby maximálne o jednu tretinu. Z dikcie tohto ustanovenia § 39 ods. 4 Tr. zák. je zrejmé, že ide o špeciálne ustanovenie, vzťahujúce sa výlučne na dohodovacie konanie. Ako vyplýva z ustanovenia § 38 ods. 8 Tr. zák., toto upravuje základné pravidlá pre znižovanie hornej hranice, alebo zvyšovanie dolnej hranice trestnej sadzby, teda prax a praktiku odlišnú od právnej praktiky stanovenej v § 39 ods. 4 Tr. zák. Ustanovenie § 38 ods. 8 Tr. zák., navyše, nepojednáva o špeciálnej oblasti konania o dohode o uznaní viny a prijatí trestu. V konečnom dôsledku iba, a to prakticky vecne i logicky, výlučne odkazuje na problematiku vyplývajúcu z úzko špecializovaných predchádzajúcich zákonných ustanovení upravených v zúženom rozsahu § 38 ods. 3 až 6 Tr. zák. Všetky tieto odlišnosti odôvodňujú oprávnenosť nasledovného záveru: Konanie o dohode o uznaní viny a prijatí trestu podľa § 39 ods. 4 Tr. zák. je osobitným procesným trestnoprávnym spôsobom konania, predstavujúcim také špeciálne mechanizmy, ktoré nie sú kompatibilné s ustanovením § 38 ods. 8 Tr. zák. Na schválenie navrhovaného trestu súdom podľa § 39 ods. 4 Tr. zák. nie je preto možné aplikovať ustanovenie § 38 ods. 8 veta za bodkočiarkou Tr. zák.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 5. júna 2008, sp. zn. 2 Tošs 1/2008)

☞ Účel trestu a podmiennečné odsúdenie páchatel'a trestného činu

§ 34 Tr. zák.

Základným princípom podmiennečného odsúdenia je, že súd rozhodne o odsúdení páchatel'a a uloží mu trest odňatia slobody, ale výkon trestu odloží s podmienkou, že odsúdený sa bude v priebehu určenej skúšobnej doby riadne správať a vyhovie obmedzeniam alebo splní povinnosti, ak mu boli súdom uložené. Podmiennečne možno odložiť iba výkon trestu odňatia slobody vo výmere neprevyšujúcej 2, resp. 3 roky za podmienky, že s ohľadom na doterajší život páchatel'a a okolnosti prípadu možno dôvodne predpokladať úspešnú nápravu páchatel'a a ochranu spoločnosti, alebo ak súd prijme záruku za nápravu páchatel'a. Podmienky môžu byť splnené aj súčasne. Pre určenie výmery trestu je rozhodujúca výmera trestu, ako ju určí súd po posúdení všetkých okolností v súlade s pravidlami podľa § 38 Tr. zák., a nie výmera určená v osobitnej časti. Spoločným znakom je, že súd nepovažuje výkon trestu za

nevyhnutný. Záver súdu o tom, že účel trestu sa dosiahne aj bez jeho výkonu, sa musí opierať o náležité a všestranné zhodnotenie skutočností týkajúcich sa osoby páchatela, najmä jeho doterajšieho života a prostredia, v ktorom žije a pracuje, ako aj okolností prípadu a nesmie byť s týmito skutočnosťami v logickom rozpore. Pri hodnotení podmienok pre podmiennečné odsúdenie súd síce musí prihliadnúť na osobu páchatela a na okolnosti prípadu, súčasne však musí zvážiť, či podmiennečným odkladom výkonu trestu bude dosiahnutý účel trestu. To znamená, že podmienky pre podmiennečný odklad výkonu trestu nie je možné hodnotiť izolovane od ustanovenia § 34 ods. 1 Tr. zák.

(rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 4. septembra 2014, sp. zn. 5 To 18/2014)

Z odôvodnenia:

V kontexte uvedeného, krajský súd po zvážení všetkých ďalších okolností prihádzajúcich pri rozhodovaní o výmere trestu do úvahy, s prihliadnutím najmä na osoby obžalovaných MUDr. Y. W. a M. F. a zistenie, že u obžalovaných nejde o zvlášť narušených páchatelov, vyvodil záver, že uloženie podmiennečných trestov odňatia slobody na dolnej hranici zákonom stanovenej trestnej sadzby je pre obžalovaných postačujúci na ich prevýchovu ako z pohľadu individuálnej, tak aj generálnej prevencie.

Odvolačný súd pritom prihliadal aj na spôsob spáchania činu a jeho následok, na zistenie, že išlo o ojedinelé vybočenie z riadneho správania sa obžalovaných, na hodnotenie osoby obžalovaných, ich pomery a možnosti ich nápravy, dobu ktorá uplynula od momentu spáchania skutku až do meritórneho rozhodnutia súdu, z čoho vyvodil záver, že boli splnené zákonné podmienky pre uloženie takýchto trestov a účel trestu odňatia slobody sa dosiahne aj bez jeho výkonu, a preto obžalovanému MUDr. W. určil skúšobnú dobu podmiennečného odsúdenia na 1 rok a obžalovanému F. na 2 roky.

Obžalovaní v priebehu plynutia tejto skúšobnej doby spôsobom svojho života a svojím správaním preukážu, či sa účel trestu dosiahne aj bez nariadenia výkonu trestu.

Absencia ľútosti na strane páchatela a trest odňatia slobody

§ 34 a nasl. Tr. zák.

Ak páchatel svoj čin neolutoval, nie je možné uložiť mu trest odňatia slobody na samej dolnej hranici trestnej sadzby stanovenej za spáchaný trestný čin.

(uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo 14. februára 2018, sp. zn. 4 Tdo 1608/2017)